

Sicília 2: el volcà

“Al nostre costat hi ha cràters com petits abismes oberts, puguen columnes de fum o de vapor, ens ho mirem amb la fascinació que provoquen les coses massa intenses, i baixem al refugi a reposar, dinar, fer un cafè, i tornar a la història humana.”

Tants anys que fa que rode pel món, i fins fa pocs dies no havia pujat mai a veure un volcà de prop. No vull dir que trepitjar lava encara calenta siga una experiència per aconseguir una miqueta de plenitud en la vida, però els puc assegurar que, arribat el cas, hi ajuda moltíssim. Sobretot quan el país que visites, i on es troba el volcà, és l'illa de Sicília, on la mitologia, la història, i els poders infernals fan una combinació difícil de trobar en cap altre regne o territori de la terra. De manera que, abans de començar l'ascensió a la immensa muntanya, podia contemplar des de la vora de l'hotel dos penyals de roca dins de la mar, prop de la costa, que són exactament les restes d'aquells rocs que Polifem, el gegant d'un sol ull, va llançar a Ulisses quan aquest, després d'encegar-lo, fugia alegrement amb els companys. Després d'haver contemplat llargament els temples dòrics de Selinunt contra el sol del matí, i els d'Agri-gent daurats pel sol de la tarda, no sé què més es pot demanar en aquesta vida, si no és trobar-te davant d'aquest record visible de l'eterna Odissea. Zeus siga lloat, que no sols havia de discutir amb Pal·las Atenea i altres divinitats del cel i de la mar pels destins del navegant, sinó que tenia ací mateix, en les entranyes de l'Etna, l'obrador dels llamps i la farga on Hefest treballava metalls incandescents. També el gegant Tifó provocava des d'aquestes boques del volcà les tempestes d'aigua i de vent que l'han fet justament cèlebre en la història de la meteorologia. Els filòsofs grecs d'aquestes viles sicilianes, precursors de tantes teories sobre la constitució de l'univers —això que, com tothom hauria de saber, està compost d'aigua, aire, terra i foc— mai no van deixar de mirar-se fascinats l'alta boca que comunica amb les entranyes incandescents del planeta. Un d'ells, diu la llegenda, fins i tot va elegir la mort per precipitació en el cràter de foc, una manera exemplar de passar a la immortalitat.

Així, confortats amb tan insignes precedents, i rodant sobre una extensa plana de lava centenària, vam començar ben de matí l'ascensió a la muntanya més alta i sagrada de la història d'Occident. Sobre aquesta lava que arriba fins a la mar, la de l'erupció de finals del segle XVII, hi ha mitja ciutat de Catània i gran part d'una comarca coberta de

verdor de primavera i de tarongers, llimeres i hortets d'una fertilitat llegendària. Pugem, doncs, travessant poblets que més d'una volta han desaparegut engolits pel foc líquid, roig i negre, i que han tornar a créixer sobre la nova terra, un miracle que no s'acaba mai. Des de la finestra de l'hotel de voramar, a la nit, es veia allà dalt un riu roent brillant en la foscor, baixant des del cim més alt, i ara que ens hi acostem, a dos mil metres d'altura, la verdor pacífica dels camps va deixant pas a paisatges aspres i negres, rius d'erupcions recents convertits en superfície escumosa de pedra. Més amunt encara, cal pujar en un funicular que sobrevola més extensions de lava grisa i dura, ara alternant amb la neu, i més amunt un vehicle tot terreny ens porta fins on ja no pot avançar més, allà on no passarà mai cap roda.

La resta de l'ascensió, fins a les fonts mateixes del fum i de la lava líquida, és simplement un camí que no es pot comparar amb altre camí, si no és el d'un altre volcà igualment alt, igualment clàssic, i amb el mateix Mediterrani blau allà a baix als peus del caminant. Vas pujant, i els vapors ixen de sota les pedres de lava, puja una olor de goma cremada de les soles de les sabatilles, sents la calor als peus, i tot és d'una estranya quietud antíquissima però viva i en moviment. Els fronts de lava nova avancen implacables i lents, cauen crostes i es revela l'interior d'un roig vivíssim, incandescent, i l'avanç de la massa fa uns grinyols i uns gemescs, uns crreccs i uns xxxtss com d'una amenaça primigènia. Però és un matí clar de primavera, allà a baix hi ha la mar i una plana de tarongers, una ciutat antiga, molta cultura i molta història, i quan arribem a la font del riu de lava que brolla líquida i roja, la meua capacitat de deixar-me impressionar per les forces fosques o incandescents de la natura està del tot controlada. Deu fer milers de segles que per ací puja a la superfície el foc interior del planeta, fa milers d'anys que els humans ho contempen de prop o de lluny, ho pateixen, en fan mites sagrats, en fan versos, i quan tot queda destruït tornen a construir. Al nostre costat hi ha cràters com petits abismes oberts, puguen columnes de fum o de vapor, ens ho mirem amb la fascinació que provoquen les coses massa intenses, i baixem al refugi a reposar, dinar, fer un cafè, i tornar a la història humana.